

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ольга ПАЛЕХА,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти;
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка;

Ярина ГРИГОРЕНКО,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти;
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

***Анотація.** Стаття присвячена вивченню питання формування англomовної фонетичної компетентності учнів початкових класів із використанням ігрових технологій. Автори статті висвітлюють погляди науковців на трактування поняття «англomовна фонетична компетентність». Актуалізовані правила проведення фонетичних ігор на уроках англійської мови. Наведені приклади дидактичних фонетичних ігор, використання яких дозволяє збільшити ефективність навчання вимови молодших школярів.*

***Ключові слова:** англomовна фонетична компетентність, учнів початкових класів, вимова, дидактичні ігри, фонетичні ігри.*

FORMATION OF PRIMARY SCHOOL PUPILS' ENGLISH PHONETIC COMPETENCE BY MEANS OF GAME TECHNOLOGIES

Olha PALEKHA,

Yaryna HRYHORENKO

***Abstract.** The article is devoted to the study school students' English phonetic competence formation by means of using game technologies. The authors of the article highlight the views of scientists on the interpretation of the concept of «English phonetic competence». The rules for conducting phonetic games in English lessons have been updated. Examples of didactic phonetic games are given, the usage of which allows teachers to increase the effectiveness of teaching pronunciation of younger schoolchildren.*

***Keywords:** English phonetic competence, primary school students, pronunciation, didactic games, phonetic games.*

Питання щодо важливості та ролі фонетичних умінь і навичок у навчанні англійської мови учнів початкових класів неодноразово порушувалися у наукових дослідженнях. Перший інтерес до проблеми навчання англомовної вимови виник у той момент, коли розвиток навичок усного мовлення став пріоритетним напрямком навчання іншомовної освітньої галузі.

В останні десятиліття все більше уваги приділяється аналізу цього питання. У вітчизняній і зарубіжній методиці навчання англійської мови завжди пріоритетним було тренування навичок аудіювання та говоріння, тобто продукування та сприйняття мовних повідомлень. Однак увага до явищ міжкультурної комунікації зумовила необхідність глибшого розуміння моделей сприйняття та продукування мовлення.

Розуміння англійської мови – головна мета, до якої прагнуть учасники спілкування. Тому учні початкових класів, з одного боку, повинні мати розвинений фонематичний слух, який дозволяє їм правильно інтерпретувати отримані звукові сигнали, а з іншого боку, вони повинні мати необхідні навички артикуляції, щоб мати можливість правильно кодувати англійську мову.

Тому в умовах немовного середовища початкової школи значних зусиль необхідно докласти вчителю для розвитку вимови молодших школярів. Формування вимовних навичок є необхідною запорукою правильного розуміння мовного повідомлень і точного вираження думок.

Початкові етапи вивчення англійської мови – найскладніші та найвідповідальніші. Тут формуються не тільки фонетична база, а й усі інші мовні навички і мовленнєві вміння.

Проблема формування фонетичної компетентності широко висвітлена у наукових розвідках вітчизняних і зарубіжних дослідників. Зокрема, вченими розроблена методика формування й удосконалення окремих сторін фонетичного оформлення мовлення, запропоновано різні підходи до визначення структури фонетичної компетентності (О. Бігич, Г. Борецька, А. Гордєєва, О. Дем'яненко, А. Захарченко, О. Коваленко, О. Парушкова, С. Роман, У. Гіршфельд, Х. Ділін). Особливості використання ігрових технологій у процесі навчання вимови розкриті у дослідженнях британських фонетистів, представників комунікативної лінгвістики (А. Бейкур, М. Хенкок, Дж. Келлі, С. Ллойд).

Аналіз наукової літератури свідчить, що серед учених немає єдиного погляду на визначення поняття фонетичної компетентності. О. Коваленко стверджує, що деякі вчені цю компетенцію називають фонологічною (С. Бобир) або фонетико-фонологічною (Н. Гончарова) [4, с. 54].

Ю. Головач у своїх дослідженнях обґрунтовує використання єдиного терміна фонетичної компетентності учнів, під яким вона розуміє здатність адекватно оформлювати іншомовну мову фонетичними засобами у процесі навчання іноземної мови [1, с. 39].

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти дають більш повне і комплексне визначення фонетичної компетентності. Воно включає знання і навички перцепції і продукції [3]:

- звукових одиниць (фонем) мови і способів їх реалізації в певному контексті;
- фонетичних ознак розрізнення фонем;
- фонетичного складу слів;
- фонетики пропозиції: наголоси і ритм фрази;
- інтонації;
- фонетичної редукції;
- асиміляції;
- елізії.

З огляду на викладені вище точки зору, ми розглядаємо англomовну фонетичною компетентність як систему, в основу якої входять такі складники, як знання про нормативний склад фонетичних елементів (фонем та інтоном) англійської мови, слуховимовних і ритміко-інтонаційних навичок автоматизації їх відбору та комбінування, фонетичні вміння.

На думку, В. Бортник, оскільки учні початкових класів оволодівають англійською мовою спочатку інтуїтивно, підсвідомо, мимовільно й цілісно, то навчання вимови слід починати не з опрацювання окремих звуків або елементів інтонації, а з організації елементарного усного іншомовного спілкування, насамперед в ігровій формі [2].

Дидактичні ігри дають змогу легко залучати до участі учнів початкових класів, враховуючи їх вікові особливості. Дидактичні ігри дозволяють актуалізувати досвід молодших школярів, повторити, уточнити, закріпити набуті знання; а також підвищити ефективність сприймання школярами навчального матеріалу,

урізноманітнити їхню навчальну діяльність, внести в неї елемент цікавості, що сприяє формуванню фонетичної компетентності.

На думку І. Костикової та О. Казачінер, вчитель повинен забезпечити дотримання таких вимог ігрової діяльності, щоб навчання вимови на уроці англійської мови проходило ефективно:

1. Готовність учнів до участі у грі: кожен учень повинен засвоїти правила гри, чітко усвідомити її мету, кінцевий результат, послідовність дій, мати потрібний запас знань для участі у грі.

2. Забезпечення кожного учня необхідним дидактичним матеріалом.

3. Чітка постановка завдання гри. Пояснення гри – зрозуміле, чітке.

4. Поетапність проведення складної гри, поки учні не засвоять окремих дій, а далі можна пропонувати всю гру й різні її варіанти.

5. Контроль, своєчасне виправлення, спрямування, оцінювання дій учнів.

6. Недопускання приниження гідності дитини (образливі порівняння, оцінка за поразку в грі, глузування тощо).

7. Дидактичні принципи організації ігор: доступність, посиленість, систематичність [5].

Фонетичні ігри варто використовувати для первинного ознайомлення зі звуками англійської мови, виділення слів із названим звуком, складання схем звукової структури слів тощо. Ці ігри мають на меті тренувати учнів у вимові звуків англійської мови, навчати їх виразного читання.

Прикладами ігрових завдань є поєднання літери та предмета, зображеного на малюнку; слухання, повторення слів з певним звуком, їх читання; класифікація та розподіл слів на групи відповідно до правил озвучування; добір та розфарбовування предметів, назви яких починаються на певну літеру; слухання та читання віршів із певними звуками; знаходження звуків у словах, визначення їх місцезнаходження [6].

Крім того, дозвільним є використання таких фонетичних ігор: «Спіймай звук», «Аукціон», «Луна», «Назви слово», «Незвичайний телефон», «Який звук задумано?», «Правда – неправда», «Вчитель – учень», «Один зайвий» («Odd One Out»), Зіпсований телефон («Chinese whispers»), «Імітації»,

«Шифрувальник», «Фонетичні хрестики-нулики», «Закодовані слова», «Веселі перегони за звуком «t»», «Звуковий кубик», «Поміркуй разом із дзвіночком», «Зустрічай гостей», «Дружні звуки», «Звукове лото», «Четвертий зайвий», «Зберемо повітряні кульки», «Їжачок», «Перший звук шукає домівку», «Фонетична веселка», «Барвисті килимочки», «Телевізор», «Звуковий паровозик», «Де сховався звук?» тощо.

Отже, проблема формування і розвитку англійської фонетичної компетентності є досить важливою для початкової школи. Адже, усі види мовленнєвої діяльності базуються саме на звуках. Навчання фонетичного матеріалу передбачає оволодіння учнями початкових класів усіма звуками та звукосполученнями англійської мови, оволодіння наголосом та основними інтонаційними моделями найбільш поширених типів простих і складних речень. Використання ігрових технологій забезпечує результативність формування фонетичних навичок, сприяє урізноманітненню освітнього процесу на уроках англійської мови та відповідає віковим особливостям молодших школярів.

Список використаних джерел:

1. Бігич О. Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи : навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2006. С. 39–60.
2. Бортник В. М. Використання сучасних методів навчання у процесі формування іншомовної фонетичної компетентності учнів початкової школи. *Андрогогічний вісник*. Житомир: Вид. ЖДУ ім. І.Франка, 2019. Вип. 10. С. 96–101.
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / ред. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
4. Коваленко О. Я. Формування компетентнісного підходу до вивчення іноземних мов. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2008. №3. С. 64–71.
5. Костікова І. І., Казачінер О. С. Навчання іноземних мов молодших школярів: варіативність організаційних форм : монографія. Харків : Вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014. 228 с.
6. Паршикова О. О. Комунікативно-ігровий метод навчання іноземної мови учнів початкової загальноосвітньої школи (теоретико-методологічний аспект). Донецьк: Видавництво «Вебер», 2009. 296 с.